

Brussel, 5.1.2023
COM(2023) 3 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

over de uitvoering van het WestMED-initiatief

1. INLEIDING — ACHTERGROND

In april 2017 kwam de Commissie met de “Mededeling over het initiatief voor de duurzame ontwikkeling van de blauwe economie in het westelijke Middellandse Zeegebied” (“het WestMED-initiatief” of “het initiatief”), samen met een bijbehorend actiekader¹. Het initiatief werd in november van datzelfde jaar formeel bekrachtigd door de tien deelnemende landen: vijf EU-lidstaten (Frankrijk, Italië, Malta, Portugal en Spanje) en vijf zuidelijke partnerlanden (Algerije, Libië, Marokko, Mauritanië en Tunesië) tijdens een speciale ministeriële conferentie in Napels².

Het initiatief is een rechtstreeks resultaat van de [Europees-mediterrane ministeriële verklaring over de blauwe economie](#), die tijdens de conferentie van de Unie voor het Middellandse Zeegebied (UMZ) in november 2015 werd aangenomen. De conferentie verzocht de deelnemende landen de meerwaarde en de haalbaarheid van passende maritieme strategieën op subregionaal niveau te onderzoeken. Het initiatief bouwt ook voort op de jarenlang tussen de tien deelnemende landen gevoerde “Dialog 5 + 5”.

Het WestMED-initiatief is volledig in overeenstemming met ander relevant EU-beleid dat verband houdt met de regio, zoals het Europees nabuurschapsbeleid. Het werd de tweede zeebekkenstrategie van de EU (na de Atlantische maritieme strategie), die maritieme samenwerking op grotere regionale schaal bevordert.

Het initiatief sluit aan bij het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu en de kustgebieden van de Middellandse Zee (het Verdrag van Barcelona), bij het mediterrane actieplan, en bij de mediterrane strategie voor duurzame ontwikkeling voor de periode 2016–2025. Ook sluit het aan bij de uitkomst van de 21e vergadering van december 2019 van de partijen bij het Verdrag van Barcelona, die zich ertoe hebben verbonden concrete actie te ondernemen om de Middellandse Zee te beschermen en steun te verlenen voor een duurzame blauwe economie en een ecologische transitie in de regio.

Het WestMED-initiatief is ook relevant voor de Algemene Visserijcommissie voor de Middellandse Zee en de onlangs door deze commissie aangenomen strategie voor 2030. Deze strategie biedt een gemeenschappelijke visie en leidende beginselen om tot een duurzame visserij en aquacultuur in het Middellandse Zeegebied te komen.

De tien landen hebben zich ertoe verbonden samen te werken aan hun gemeenschappelijk belang voor het Middellandse Zeegebied rond drie doelstellingen: 1) verbetering van de maritieme veiligheid en beveiliging, 2) bevordering van een duurzame blauwe economie, groei en banen en 3) het behoud van ecosystemen en biodiversiteit.

Voor elke doelstelling werd een aantal prioriteiten en gerichte acties vastgesteld zoals aangegeven in het actiekader bij het initiatief:

1. samenwerking op het gebied van kustwachttaken (opleiding, capaciteitsopbouw, opsporing en redding);
2. maritieme veiligheid en bestrijding van verontreiniging van het mariene milieu;

¹ COM(2017) 183 final.

² <https://www.westmed-initiative.eu/wp-content/uploads/2016/02/1.Declaration-of-Algiers-04.12.2018-EN.pdf>

3. strategisch onderzoek en innovatie;
4. ontwikkeling van maritieme clusters;
5. ontwikkeling en verspreiding van vaardigheden;
6. duurzame consumptie en productie (zeevervoer, havens, zee- en kusttoerisme, mariene aquacultuur);
7. maritieme ruimtelijke ordening (MRO) en kustbeheer;
8. mariene en maritieme kennis;
9. instandhouding van de biodiversiteit en de mariene habitats;
10. duurzame ontwikkeling van visserijen en kustgemeenschappen.

In december 2018 hebben de ministers van de WestMED-landen, samen met de Commissie en de UMZ, in Algiers een verklaring en een stappenplan aangenomen waarin wordt onderstreept dat de nadruk moet liggen op zes³ van de tien bovengenoemde prioriteiten. Het belang van het WestMED-initiatief werd opnieuw bevestigd met de [tweede ministeriële verklaring van de Unie voor het Middellandse Zeegebied](#) over duurzame blauwe economie, aangenomen op 2 februari 2021⁴.

Aansturing

De WestMED-stuurgroep, of WMSG, is op hoog niveau verantwoordelijk voor de uitvoering van het actiekader. De stuurgroep zorgt voor de operationele coördinatie, geeft instructies en ondersteuning om ervoor te zorgen dat de verwachte resultaten van het initiatief worden bereikt, en ziet toe op de uitvoering ervan. De WMSG bestaat uit nationale coördinatoren vanuit de betrokken ministeries van de deelnemende landen, de Commissie en de UMZ, en uit waarnemers.

Het WestMED-bijstandsmechanisme wordt gefinancierd uit het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur (EFMZVA)⁵. Het werkt nauw samen met de stuurgroep en haar technische werkgroepen door operationele, logistieke en administratieve ondersteuning te bieden. Het bijstandsmechanisme biedt ook praktische projectondersteuning — voornamelijk in de vorm van het met elkaar in contact brengen van partners en projectontwikkeling — via hun vertegenwoordigers in negen nationale hubs.

De nationale hubs zijn teams van nationale deskundigen met een uitgebreid netwerk en gedegen kennis van financieringsmogelijkheden. Zij kunnen bepalen waar veel potentieel ligt, en kunnen meehelpen bij de ontwikkeling van projectideeën. De nationale hubs bieden vertrouwelijke en op maat gesneden begeleiding bij projectontwikkeling, financieringsmogelijkheden en het koppelen van partners, en kunnen lokale prioriteiten aanpakken.

³ 1. Ontwikkeling van maritieme clusters 2. Instandhouding en herstel van de biodiversiteit en de mariene habitats 3. Duurzame consumptie en productie 4. De ontwikkeling van kustgemeenschappen en duurzame visserij en aquacultuur 5. Ontwikkeling en verspreiding van vaardigheden en 6. Maritieme veiligheid en bestrijding van verontreiniging van het mariene milieu.

⁴ <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>

⁵ Voorheen het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV).

Rapportageplicht

Het WestMED-initiatief bestaat nu vijf jaar. Overeenkomstig de mededeling van 2017 zal de Commissie uiterlijk in 2022 op basis van de rapportage van de landen verslag uitbrengen aan de Raad en het Europees Parlement over de uitvoering van het initiatief. De Commissie moet er ook voor zorgen dat het initiatief in overeenstemming blijft met de huidige doelstellingen en het huidige beleid van de EU. Daartoe heeft de Commissie verzocht om een onafhankelijke beoordeling van de doelstellingen, successen en verbeterpunten van het initiatief. De beoordeling vond plaats in de vorm van een evaluatiestudie.

2. DE STUDIE

Ter ondersteuning van dit verslag heeft de Commissie een overeenkomst gesloten voor een onafhankelijke studie naar de uitvoering van het WestMED-initiatief. In september 2021 begon de contractant zijn werkzaamheden met het bepalen of de doelstellingen en streefcijfers van het initiatief waren gehaald of dat ze moesten worden geactualiseerd om beter bij de huidige prioriteiten aan te sluiten. Daartoe heeft de contractant vier belangrijke invalshoeken onderzocht: strategische inzichten, evaluatie van het aansturniveau en de prioriteiten, evaluatie van het initiatief en de rol van het bijstandsmechanisme, en het perspectief van de waarnemers.

De studie werd uitgevoerd tussen oktober 2021 en april 2022. De studie omvatte documentenonderzoek en een gerichte raadpleging waarbij belanghebbenden, leden van de WestMED-stuurgroep, covoorzitters van WestMED en leden van het bijstandsmechanisme werden geïnterviewd, zodat een volledige vertegenwoordiging van de betrokken partijen en een geografisch evenwicht gewaarborgd waren. Voorafgaand aan de interviews werden vragenlijsten gestuurd naar de bij WestMED aangesloten landen en de antwoorden werden grotendeels verwerkt in de studie.

De Commissie heeft het onderhavige verslag opgesteld na zorgvuldige analyse van de via de vragenlijsten en de studie ontvangen feedback en na raadpleging van de WestMED-stuurgroep. Hieronder volgt een aantal conclusies en diverse aanbevelingen.

3. RESULTATEN: STERKE PUNTEN EN NOODZAKELIJKE VERBETERINGEN

In de vijf jaar van zijn bestaan is het initiatief met zijn bottom-upbenadering een nuttig intergouvernementeel platform gebleken voor de bevordering van duurzame sectoren van de blauwe economie in het hele westelijke Middellandse Zeegebied. Leden van het initiatief en waarnemers bij het aansturningsorgaan (de stuurgroep) zien het als een krachtig forum voor dialoog en samenwerking. Met name de speciale conferenties voor belanghebbenden en hackathons hebben honderden deelnemers uit de regio bijeengebracht.

De COVID-19-pandemie had een weerslag op de werking en aansturing van het initiatief aangezien de meeste bijeenkomsten virtueel moesten worden gehouden. Toch is grote vooruitgang geboekt, mede dankzij de inspanningen van de covoorzitters van WestMED. Het initiatief is projecten en projectvoorstellen blijven ondersteunen, er zijn twee technische groepen voor duurzame aquacultuur en groene scheepvaart opgericht, er is

input geleverd voor relevante EFMZV-/EFMZVA-oproepen tot het indienen van voorstellen (gedelegeerd aan het Cinea⁶), en er zijn belangrijke partnerschappen aangegaan door de ondertekening van een memorandum van overeenstemming met Interreg en de Vereniging van de Kamers van Koophandel en Industrie van het Middellandse Zeegebied (Ascame).

Hoewel bepaalde aspecten van het initiatief voor verbetering vatbaar zijn (vergroting van de zichtbaarheid, ontwikkeling van geschiktere indicatoren voor de meting van vorderingen en verduidelijking van sommige bestaande prioriteiten), kunnen deze worden aangepakt in het kader van de huidige aansturing van het initiatief.

3.1. Sterke punten en meerwaarde

Het WestMED-initiatief heeft aantoonbaar vooruitgang en succes geboekt, hetgeen de oprichting en voortzetting ervan rechtvaardigt. Er werden zes belangrijke sterke punten geconstateerd:

- dialoog en zachte diplomatie;
- samenwerking en partnerschappen;
- projectondersteuning;
- kennisdeling;
- technische werkgroepen en allianties;
- bredere samenwerking in het Middellandse Zeegebied.

3.1.1. Dialoog en zachte diplomatie

Het WestMED-initiatief heeft een belangrijke rol gespeeld bij de ondersteuning van de behoeften van de aangesloten landen, vooral via het bijstandsmechanisme en het kader van zachte diplomatie dat tot stand is gebracht en de dialoog tussen de leden over gemeenschappelijke uitdagingen en kansen vergemakkelijkt. Het participatieve en inclusieve proces wordt door de belanghebbenden hooglijk gewaardeerd. Het initiatief sluit goed aan bij de diversiteit van de behoeften en uitdagingen in de regio.

Als forum voor politieke dialoog en uitwisseling leunt het WestMED-initiatief sterk op de actieve betrokkenheid van een netwerk van lokale belanghebbenden uit de deelnemende landen. De door het WestMED-initiatief georganiseerde conferenties van belanghebbenden en hackathons — meestal om de uitwisseling van projectideeën te vergemakkelijken en de ontwikkeling van specifieke projecten tussen regionale belanghebbenden in de maritieme sectoren te bevorderen — hebben de positie van het initiatief als een beproefd en doeltreffend instrument ter bevordering van contacten tussen landen die anders over beperkte samenwerkingsmogelijkheden beschikken of politieke spanningen ervaren, geconsolideerd.

Dankzij het werk van de technische groepen en de maritieme clusters van WestMED is de dialoog tussen de deelnemende landen en hun maritieme belanghebbenden aanzienlijk versterkt.

⁶ Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu.

3.1.2. *Samenwerking en partnerschappen*

Op basis van de monitoring van relevante financieringsmogelijkheden in de blauwe economie konden via het bijstandsmechanisme specifieke vormen van samenwerking met institutionele donoren, en met name Interreg, worden opgezet. Het regelgevingskader 2021-2027 voor het Cohesiefonds bevat expliciete bepalingen over de inbedding van zeebekkenstrategieën. Er is een stappenplan voor verbindingsactiviteiten tussen Interreg Euro-MED (2021–2027) en het WestMED-initiatief opgesteld. Het zal de coördinatie tussen de actoren in het Middellandse Zeegebied versterken en bijdragen tot de totstandkoming van partnerschappen.

Ter ondersteuning van partnerschappen tussen WestMED en relevante regionale verenigingen hebben het bijstandsmechanisme en Ascame in 2021 een memorandum van overeenstemming ondertekend. Doel van het memorandum van overeenstemming is een robuust samenwerkingskader tot stand te brengen om de blauwe economie te bevorderen, een veiligere maritieme ruimte te waarborgen en het maritiem beheer in de regio te verbeteren. Sommige van de geplande maatregelen omvatten gezamenlijke initiatieven en bevorderen de dialoog en de samenwerking. De samenwerking met Ascame zal de banden van het initiatief met de particuliere sector versterken, wat tot meer activiteiten op het gebied van matchmaking en projectondersteuning zal leiden. Bovendien vergemakkelijkt het memorandum van overeenstemming de kennisoverdracht tussen de betrokken private en publieke partijen.

In de toekomst zou het bijstandsmechanisme kunnen nagaan of de samenwerking kan worden versterkt en of er zelfs projectvoorstellen van nieuwe partners of uit nieuwe financieringsbronnen mogelijk zijn, bijvoorbeeld in het kader van Horizon Europa, het publiek-publieke EU-partnerschap voor een duurzame blauwe economie⁷ en de EU-missie “Onze oceanen en wateren herstellen”, en met name met betrekking tot het project “Mediterranean Lighthouse” dat een horizon van 2030 heeft en erop gericht is verontreiniging te voorkomen en te bestrijden, de mariene biodiversiteit te beschermen en te herstellen en klimaatneutraliteit en het circulaire karakter van de blauwe economie, alsmede de inzet van de belanghebbenden voor de doelstellingen van de missie te bevorderen.

3.1.3. *Projectondersteuning*

Het WestMED-initiatief heeft de aangesloten landen ondersteund bij de ontwikkeling van projectvoorstellen, en veel projecten zijn erin geslaagd om financiering los te krijgen. Dit is door de landen hooglijk op prijs gesteld.

Tot nu toe zijn 79 projectideeën actief ondersteund door het centrale team van het initiatief en de nationale hubs. Daarbij gaat het om zo'n 92 miljoen EUR⁸. Bovendien zijn meer dan 160 projecten op het initiatief afgestemd, waarbij ongeveer 600 partners uit de aangesloten landen betrokken zijn.

⁷ https://ec.europa.eu/research-and-innovation/sites/default/files/bmr-2022/ec_rtd_bmr-2022-blue-economy-fiche.pdf

⁸ Rapportage van het bijstandsmechanisme.

Tabel 1 bevat voorbeelden van belangrijke projecten die de afgelopen vier jaar zijn gesteund. Dit is geenszins een uitputtend overzicht⁹.

Tabel 1: samenvatting van de belangrijkste projecten die door het bijstandsmechanisme worden gesteund

Naam	Doelstelling	Bron	Bedrag (in EUR)
DESTIMED PLUS	Bevordering van een geïntegreerde planning van kusttoerisme	Interreg MED	3 076 000
DIGICIRC	Europese clustergestuurde versneller voor digitalisering van de circulaire economie in opkomende sectoren	Horizon 2020	3 755 000
PSAMIDES	Optimalisering van havenexploitatie en jachthavenbeheer via innovatieve instrumenten	Interreg MED	2 859 000
LIFE4MEDECA	Emissiereductie binnen het mediterrane emissiebeheersgebied (ECA MED)	LIFE-programma	1 637 000
AFRIMED	Herstel van algenbossen in het Middellandse Zeegebied	EFMZV	1 858 000
WESTMOPOCO	Paraatheid en respons bij lekkages van chemische stoffen	DG ECHO	868 000

WestMED Project Awards

De WestMED Project Awards (2021) boden de gelegenheid om andere projecten dan de projecten die actief worden gesteund door het bijstandsmechanisme en de nationale hubs onder de aandacht te brengen en te ondersteunen. De wedstrijd had tot doel uitzonderlijke projecten die innovatieve en herhaalbare oplossingen op verschillende gebieden bieden en de visie van het WestMED-initiatief voor het westelijke Middellandse Zeegebied belichamen, te inventariseren, onder de aandacht te brengen en te onderscheiden. In 2021 deden in totaal 54 interessante en waardevolle projecten van beide zijden van de Middellandse Zee mee aan de wedstrijd.

De winnaar was het Blueskills-project “Blauwe banen en duurzame economie in het Middellandse Zeegebied door het verbeteren van vaardigheden en het ontwikkelen van capaciteiten”, gefinancierd door het Italiaanse ministerie van Universitair Onderwijs en Onderzoek en geleid door het Italiaans Nationaal Instituut voor oceanografie en toegepaste geofysica. Het project bevordert de loopbaankansen in “blauwe” sectoren door het ontwikkelen van vaardigheden, het uitwisselen van kennis en het valoriseren van onderzoek voor een duurzamere Middellandse Zee. Het heeft tot doel nieuwe curricula te ontwikkelen en alumni meer kansen te bieden op een baan in de mariene en maritieme sectoren. De andere finalisten worden vermeld in **tabel 2**.

Tabel 2: Finalisten van de 2021 WestMED Project Awards

Naam	Doelstelling	Bron	Bedrag (in EUR)
BLUESKILLS	<i>Bevordering van loopbaankansen in “blauwe”</i>	<i>Italiaanse</i>	<i>N.v.t.</i>

⁹ De volledige lijst is te vinden op: <https://westmed-initiative.ec.europa.eu/publications/#Leaflets>

	<i>sectoren</i>	<i>nationale fondsen</i>	
ALGERIA START UP CHALLENGE	Ondersteuning van Algerijnse start-ups op het gebied van aquacultuur en milieubescherming (gericht op jongeren)	Algerijnse nationale fondsen	N.v.t.
SICOMAR plus	Grensoverschrijdend samenwerkingsproject op het gebied van maritieme veiligheid	Maritiem programma in het kader van Interreg Frankrijk-Italië	6 688 000
BIOVecQ	Bevordering van bilaterale samenwerking tussen Italiaanse en Tunesische onderzoekscentra op het gebied van blauwe biotechnologie	Interreg Italië-Tunesië	1 722 000
STARFISH 4.0	Innovatieve oplossingen voor de modernisering en digitalisering van de kleinschalige visserij	EFMZV	1 158 000

EFMZVA-oproep voor vlaggenschipprojecten 2021

In een poging om financiering te stimuleren en te stroomlijnen, werd in 2021 de eerste [EFMZVA-oproep voor vlaggenschipprojecten](#) gedaan op het gebied van de blauwe economie, gericht op het zeebekken. Onderdeel daarvan was een specifieke oproep aan de WestMED-landen. De oproep was gericht op het herstel van het kust- en maritiem toerisme. Doel was het concurrentievermogen en de duurzaamheid van de sector kust- en maritiem toerisme te versterken als onderdeel van een slimme en veerkrachtige blauwe economie. Ook is er aandacht voor ecotoerisme, digitalisering van de sector en het mobiliseren van privaat-publieke investeringen. Drie projecten van in totaal 2 385 000 EUR werden uitgekozen. De projecten lopen nog.

Tabel 3: Projecten die zijn uitgekozen na EFMZVA-oproepen voor vlaggenschipprojecten in WestMED-landen

Naam	Doelstelling	EU-bijdrage (in EUR)
ECO-CRUIRING FU TOUR	Bevorderen van leidinggevende, blauwe en digitale vaardigheden in de toeristische sector in het westelijke Middellandse Zeegebied, met bijzondere aandacht voor kmo's.	792 177
EU WeMED_NaTOUR	Ontwikkelen van transnationale, ecologisch slimme toerismepakketten, met de nadruk op natuurlijke mariene locaties/kustbestemmingen.	796 683
REBOOT MED	Herstel en stimulering van ecotoerisme: aanmoedigen van publiek-private partnerschappen die samen actieplannen voor de blauwe economie opstellen om zo de toeristische sector te herstellen.	999 380

3.1.4. Kennisdeling

Het WestMED-initiatief is een succesvol en inspirerend forum voor kennisuitwisseling gebleken. De lidstaten hebben van elkaar kunnen leren en best practices en betrouwbare methoden kunnen uitwisselen om het beleid vorm te geven en een duurzame blauwe economie te bevorderen. Een duidelijk voorbeeld daarvan is de Algerijnse strategie voor de blauwe economie.

In 2021 was Algerije het eerste zuidelijke mediterrane land met een nationale strategie voor de blauwe economie, met een horizon van tien jaar. In deze strategie worden de behoeften, thema's, activiteiten en prioritaire maatregelen omschreven die nodig zijn om een geïntegreerde en duurzame maritieme economie tot stand te brengen waar iedereen baat bij heeft. De strategie omvat ook grensoverschrijdende aspecten van de blauwe economie.

De Algerijnse strategie voor de blauwe economie is geïnspireerd op het WestMED-initiatief en ook op de ideeën en doelen die zijn verkend tijdens de verschillende evenementen op verschillende niveaus en tussen regionale partners, ministers en stuurgroepen onderling. Het bijstandsmechanisme verleende daarbij ook speciale steun. De Algerijnse nationale hub en het WestMED-bijstandsmechanisme hebben een cruciale rol gespeeld en de nationale autoriteiten geholpen bij de afronding en presentatie van de Algerijnse strategie voor de blauwe economie. De EU steunt de strategie met 22 miljoen EUR voor de ontwikkeling van de blauwe economie in Algerije.

De Algerijnse strategie voor de blauwe economie is volledig geïntegreerd in de brede visie van de Algerijnse regering en sluit aan bij het WestMED en de UMZ.

Uiteindelijk kunnen andere landen daardoor worden geïnspireerd om soortgelijke strategieën te ontwikkelen. Zo werkt Tunesië momenteel aan een in 2022 aan te nemen strategie.

3.1.5. *Technische werkgroepen en allianties*

In 2020 heeft het WestMED een technische groep voor groene scheepvaart opgericht. De groep wordt geleid door de Italiaanse en Marokkaanse nationale hubs en bestaat uit deskundigen, specialisten en vertegenwoordigers van alle WestMED-landen. De groep heeft drie kernmaatregelen op het gebied van duurzaam zeevervoer en alternatieve brandstoffen aangedragen:

- i) opkomende technologieën en innovatieve modellen beoordelen;
- ii) een netwerk van zeehavens creëren als energiegemeenschappen;
- iii) de aanpassing van commerciële schepen bevorderen.

AquaWest, een technische groep voor duurzame aquacultuur, is in 2021 opgericht om de invoering van navolgenswaardige innovatieve en duurzame aquacultuurmethoden in het westelijke Middellandse Zeegebied te ondersteunen. De groep richt zich op de behoeften en mogelijkheden van de zuidelijke WestMED-landen om voordeel te trekken uit bestaande innovatieve benaderingen in de regio. De groep bestaat uit een aantal hooggeplaatste beleidsmakers en organisaties uit de aquacultuursector en wordt geleid door de Algerijnse nationale hub. De belangrijkste doelstellingen van de groep zijn:

- i) bevorderen van kennisuitwisseling;
- ii) vergemakkelijken van beleidsontwikkeling;
- iii) aanmoedigen van de samenwerking tussen belanghebbenden;
- iv) in kaart brengen van financiering;
- v) onderhouden van een platform voor informatie-uitwisseling.

In 2021 is een netwerk van maritieme clusters opgezet. De overeenkomst is in Italië ondertekend. Het netwerk staat onder leiding van het Tunesische cluster. De belangrijkste doelstellingen van het netwerk zijn:

- i) gedachtewisselingen en het delen van kennis en werkmethoden tussen clusters aanmoedigen;
- ii) de ontwikkeling van maritieme clusters in het zuidelijke Middellandse Zeegebied stimuleren door nauwere samenwerking tussen de zuidelijke landen onderling;
- iii) capaciteitsopbouw noord-zuid om de vaardigheden op het gebied van clustermanagement tussen het noordelijke en het zuidelijke Middellandse Zeegebied te verbeteren;
- iv) investeringen aantrekken, en met name private investeringen in innovatieve kmo's.

3.1.6. *Bredere samenwerking in het Middellandse Zeegebied*

Het WestMED-initiatief heeft niet alleen geleid tot meer samenwerking en gedachtewisselingen tussen de aangesloten landen, maar ook tot bredere samenwerking in de rest van het Middellandse Zeegebied. Dit gebeurde in de vorm van projectsamenwerking tussen mediterrane EU-lidstaten en niet-EU-landen die geen lid zijn van WestMED.

Tabel 4: Voorbeelden van door het WestMED-bijstandsmechanisme gesteunde projecten waarbij niet-WestMED-landen betrokken zijn

Naam	Sector	Doelstelling	Landen	Bron	Begroting (EUR)
BLUEfasma	Circulaire economie	Integreren van de beginselen van de circulaire economie in de visserij/aquacultuur en het kust-/maritiem toerisme ten behoeve van de eiland- en kustgebieden in het Middellandse Zeegebied	MT GR CY HR MTN	Interreg MED	2 812 000
Psamides	Havens	Optimaliseren van havenexploitatie en jachthavenbeheer met behulp van innovatieve instrumenten	FR ES GR MTN HR	Interreg MED	2 859 000
Odyssea	R&I	Exploiteren van kosteneffectieve platformen die netwerken voor waarnemings- en voorspellingsystemen in het hele Middellandse Zeegebied integreren	MA DZ IT FR TN ES EG PT IL UK DE NL TR GR	H2020	8 399 000

In een poging om andere mediterrane landen er nog meer bij te betrekken, staan in 2022 voor het eerst EFMZVA-oproepen voor vlaggenschipprojecten — die normaliter alleen open stonden voor WestMED-landen — open voor alle UMZ-landen, waardoor, naar het voorbeeld van het WestMED zelf, ook andere mediterrane landen bij de projecten worden betrokken.

Het BlueMed-initiatief voor een gezond en plasticvrij Middellandse Zeegebied omvat zowel EU- als niet-EU-landen, waaronder WestMED-landen. Het doel was om tot een gezamenlijke visie voor een gezondere en veerkrachtige Middellandse Zee te komen en zo het maatschappelijk welzijn en de welvaart van toekomstige generaties te bevorderen. Er werd speciaal voor het Middellandse Zeegebied een strategische agenda voor onderzoek en innovatie uitgewerkt, met een opsomming van de belangrijkste problemen in dit gebied, kennislacunes, activiteiten die blauwe groei mogelijk maken, en maatregelen ter verbetering van vaardigheden in diverse sectoren.

In 2022 heeft de Commissie nieuwe richtsnoeren gepubliceerd over synergieën tussen Horizon Europa en de programma's van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling.

Er is nu de mogelijkheid van cumulatieve financiering, d.w.z. een actie of project kan voor dezelfde kostenpost of uitgaven steun ontvangen uit meer dan één fonds, programma of instrument, waardoor de financiering kan oplopen tot 100 %.

In de toekomst zal het WestMED-initiatief gaan samenwerken met de onlangs gelanceerde coördinatie- en ondersteuningsactie BlueMissionMed, gefinancierd in het kader van de missie "Onze oceanen en wateren herstellen tegen 2030".

3.2. Gebieden die voor verbetering vatbaar zijn

Hoewel de meerwaarde van het WestMED-initiatief duidelijk is, is er op de volgende gebieden ruimte voor verbetering.

3.2.1. Bewustzijn vergroten en zichtbaarheid verbeteren

De huidige communicatiestrategie is enigszins achterhaald. Een beter gebruik van het logo voor zichtbaarheidsdoeleinden is noodzakelijk om het werk, de vooruitgang en het succes van het initiatief beter voor het voetlicht te brengen.

Oplossing: de communicatiestrategie verbeteren en het WestMED-logo beter als merk in de markt zetten.

Een aangepaste communicatiestrategie zou het WestMED-initiatief zichtbaarder maken. Activiteiten en vooruitgang zouden duidelijker en toegankelijker zijn voor het publiek. Deze communicatiestrategie zou kunnen worden ontwikkeld door samen te werken met EU-delegaties in niet-EU-landen in het Middellandse Zeegebied. Daardoor zou de zichtbaarheid toenemen en zouden nieuwe investeringen kunnen worden aangetrokken en zou een groter hefboomeffect kunnen ontstaan bij projecten en subsidies.

Effectievere branding zou helpen om: aan te tonen dat het project door de deelnemende landen wordt gesteund, de aandacht voor de projecten onder dit "merk" te vergroten; projectpartners te vinden, de projecten onder dit merk te helpen bij het verwerven van steun van regeringen en belanghebbenden in de hele regio, en de toegang tot financieringsmogelijkheden te vergemakkelijken. Het WestMED-initiatief moet proberen het werk van de succesvolle merkcampagne van de UMZ te evenaren.

Het nieuwe bijstandsmechanisme moet bijdragen aan een betere communicatiestrategie. Volgens de taakomschrijving moet het voor het bijstandsmechanisme verantwoordelijke consortium een communicatiestrategie en een actieplan voor de uitvoering daarvan overleggen, die om de zes maanden moeten worden herzien.

Het nieuwe bijstandsmechanisme kan ook de invoering van het gebruik van het logo als merk ondersteunen. Dit is van essentieel belang voor de nadere bepaling van standaardmerken voor door het WestMED gesteunde projecten en gezamenlijke initiatieven, waarbij de WestMED-steun zichtbaar is bij het aanvragen van financiering. Duidelijke richtsnoeren voor het gebruik en de toepasbaarheid van het logo zorgen ervoor dat alle lidstaten het logo consequent gebruiken. De Commissie kan het proces vergemakkelijken door kennis over gestandaardiseerde richtsnoeren uit te wisselen.

3.2.2. *Prestatiemaatstaven en -indicatoren verfijnen*

Het verfijnen van de huidige prestatimaatstaven en -indicatoren verbetert de nauwkeurigheid bij het meten van het succes en de omvang van de in het kader van het WestMED-initiatief uitgevoerde maatregelen.

Afgezien van de beleidsontwikkeling en de bijdrage van WestMED zijn de afzonderlijke maatregelen voor elk van de tien prioriteiten van het initiatief niet gekoppeld aan de specifieke doelstellingen van het huidige actiekader.

Veel van de genoemde doelstellingen zijn te breed om uitsluitend aan de activiteiten van het initiatief te kunnen worden toegeschreven. De doelstellingen zijn voornamelijk kwantitatief van aard, maar veel van de resultaten van het initiatief zijn tot op heden niet gemakkelijk meetbaar.

Oplossing: alternatieve prestatimaatstaven voor de monitoring van de uitvoering opstellen en aannemen.

Het herziene kader moet zowel kwalitatieve als kwantitatieve indicatoren omvatten. Deze moeten relevant, volledig en gemakkelijk zijn qua monitoring en rapportage. De integratie van relevante aspecten in de specifieke indicatoren zal ervoor zorgen dat veranderingen in de prioriteiten gemakkelijk kunnen worden gevolgd op alle niveaus van aansturing en uitvoering. Het zal er ook voor zorgen dat nieuwe prioriteiten gemakkelijk in het rapportage- en het monitoringsproces kunnen worden geïntegreerd.

In de taakomschrijving van het nieuwe bijstandsmechanisme staat dat er criteria en indicatoren moeten worden opgesteld om de activiteiten van de verschillende zeebekkenstrategieën en de daarmee verband houdende resultaten te monitoren en te meten. Dit maakt het gemakkelijker de kwestie binnen het WestMED-initiatief en het bijbehorende actiekader en het stappenplan aan te pakken.

3.2.3. *Prioriteiten opnieuw bevestigen en stroomlijnen*

Het WestMED-initiatief functioneert binnen een breed kader van beleid, overeenkomsten en strategieën op internationaal, mediterrane en EU-niveau, allemaal met betrekking tot de duurzame blauwe economie.

De drie overkoepelende doelstellingen en tien prioriteiten van het initiatief sluiten tot op zekere hoogte aan bij het regionale en mediterrane beleid. Zo bouwt het WestMED-initiatief voort op de ministeriële verklaring van de UMZ uit 2015 over de blauwe economie. De prioriteiten van het WestMED werden echter vastgesteld vóór de meer recente tweede ministeriële verklaring van de UMZ over een duurzame blauwe economie (2021).

Sinds de verklaring van Algiers in 2018 werd aangenomen, zijn de door het initiatief gesteunde projecten en voorstellen voornamelijk gericht op de zes prioriteiten die in het stappenplan zijn aangegeven, in plaats van de tien in het actiekader. Het stappenplan beschrijft geen specifieke manier om de resterende prioriteiten uit te voeren¹⁰. Er is

¹⁰ D.w.z. samenwerking op het gebied van kustwachttaken, strategisch onderzoek en innovatie, ruimtelijke ordening en kustbeheer, en uitwisseling en synergie van mariene/maritieme kennis.

echter enige vooruitgang geboekt via de projecten¹¹ en de laatste hackathon die in juni 2022 werd gehouden. Uit deze hackathon bleek een hernieuwde belangstelling voor maritieme ruimtelijke ordening (MRO) en kusttoerisme. Het WestMED-bijstandsmechanisme heeft steun verleend aan netwerkevenementen op het gebied van maritieme ruimtelijke ordening (met inbegrip van de landen in het oostelijke Middellandse Zeegebied) en zal dit blijven doen, met name via een nieuwe groep MRO-deskundigen die is opgericht in het kader van het MRO-Med-project.

Oplossing: prioriteiten opnieuw bevestigen en stroomlijnen op basis van regionale en internationale prioriteiten.

Het zou nuttig zijn de prioriteiten van het initiatief te herijken en af te stemmen op de nieuwe regionale en internationale beleidsinitiatieven. Dit is mogelijk door voort te bouwen op de tweede ministeriële verklaring van de UMZ over een duurzame blauwe economie. Deze verklaring werd onderschreven door de 42 leden van de UMZ en benadrukt de noodzaak om de milieu- en klimaatgerelateerde uitdagingen voor de gehele regio aan te pakken.

Deze onderwerpen kunnen worden besproken tijdens de volgende ministeriële WestMED-bijeenkomst, die in 2023 zal plaatsvinden.

4. AANBEVELINGEN

Zoals uit dit document blijkt, is het WestMED-initiatief tot dusver succesvol geweest en heeft het zijn doelstellingen in het kader van de drie hoofdprioriteiten duidelijk dichterbij gebracht. Concrete voorbeelden van vooruitgang zijn de oprichting van technische groepen, steun voor het met elkaar in contact brengen van partijen voor projecten en projectontwikkeling, en de realisatie van diverse partnerschappen. Meer in het algemeen heeft het WestMED-initiatief geleid tot een merkbaar betere samenwerking en dialoog in de regio tussen de lidstaten, en ook daarbuiten, door andere mediterrane landen bij een breed scala van projecten te betrekken, zowel EU- als niet-EU-landen.

Aanbeveling 1: Al met al beveelt de Commissie aan om het WestMED-initiatief en het bijbehorende actiekader ongewijzigd te laten. Gezien alle hierboven beschreven positieve elementen beantwoorden ze aan hun doel. Er is dus geen noodzaak om wijzigingen door te voeren, aangezien eventuele verbeteringen mogelijk zijn zonder wijziging van de huidige overeenkomst.

Aanbeveling 2: De Commissie beveelt aan om in het kader van het bijstandsmechanisme zaken als het verbeteren van de zichtbaarheid op te pakken, beter gebruik te maken van projectbranding (bv. het logo), en maatstaven te verbeteren en geschikter te maken voor de evaluatie van de uitvoering van het initiatief. Zoals aangegeven in de taakomschrijving, moet het nieuwe bijstandsmechanisme een nieuwe communicatiestrategie presenteren, in samenwerking met de EU-delegaties in de mediterrane landen, en een nieuwe reeks indicatoren voor de meting van de vorderingen.

Aanbeveling 3: De prioriteiten in regionaal en internationaal beleid moeten worden herzien en gestroomlijnd, rekening houdend met de tweede ministeriële verklaring van de

¹¹ Bv. het [FIUFFRA-project](#) dat de samenwerking bij de bestrijding van IOO-visserij bevordert.

UMZ over een duurzame blauwe economie. De lidstaten kunnen dit bespreken tijdens de volgende ministeriële bijeenkomst, die gepland staat voor 2023.

4.1. Toekomstperspectief

Na de indiening van dit verslag bij de Raad en het Europees Parlement zal het ook worden gepresenteerd tijdens de ministeriële bijeenkomst van het WestMED in 2023 in Malta. Tijdens deze bijeenkomst kunnen de landen ervoor kiezen de prioriteiten in het huidige actiekader van 2017 te herbevestigen of te actualiseren. Zij kunnen ook de prioriteiten actualiseren die in de verklaring van Algiers van 2018 en in het stappenplan zijn genoemd.

De Commissie stelt voor om het initiatief uiterlijk in 2027 opnieuw te evalueren. In het volgende verslag van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement moet ook rekening worden gehouden met de rapportage van de WestMED-landen.

De Commissie zal dit verslag publiceren en delen met de betrokken instellingen en belanghebbende partijen.